

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
здобувачів вищої освіти**

«МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ»

Актуальні проблеми ветеринарної медицини

22-23 квітня 2025 року

Біла Церква
2025

УДК 001.895:338.43:378-053.6:636.09(063)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Шуст О.А., д-р. екон. наук, ректор.

Варченко О.М., д-р. екон. наук.

Димань Т.М., д-р с.-г. наук.

Філіпова Л.М., канд. с.-г. наук.

Царенко Т.М., канд. вет. наук.

Куманська Ю.О., канд. с.-г. наук.

Козій Н.В., канд. вет. наук.

Славінська О.В., начальник редакційно-видавничого відділу.

Відповідальна за випуск – **Славінська О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

Актуальні проблеми ветеринарної медицини: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти. 22-23 квітня 2025 р. Білоцерківський НАУ. – 282 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

імунохроматографічне тестування з ПЛР-діагностикою на виявлення провірусної ДНК, яка дозволяє встановити наявність інтегрованого вірусу, незалежно від стадії антигенемії, особливо у випадках негативного результату експрес-тесту при наявності підозрілих клінічних ознак або ризику.

Ризик поширення інфекції серед популяції котів м. Біла Церква залишається стабільним, на рівні 6–8% від усіх інфекційних захворювань котів. Найбільш сприятливими до інфекції є коти віком до 6 років, з вільним вигулом або частим контактом із безпритульними тваринами. Особливу загрозу становлять безпритульні коти та коти з вулиці, які тимчасово утримуються у притулках, де через високу щільність утримання та стрес ризик поширення ВЛК зростає, що обумовлює необхідність обов'язкового тестування тварин перед їх адопцією або інтеграцією у домашні популяції.

Порівняно нижча ймовірність інфікування є серед котів, які утримуються виключно в закритих приміщеннях та мають обмежений контакт із зовнішнім середовищем.

Профілактика ВЛК базується на поєднанні скринінгу тварин за допомогою імунохроматографічних або молекулярних методів, ізоляції інфікованих особин та активної імунопрофілактики. В Україні доступною є вакцина Purevax FeLV® (Merial, Франція) – рекомбінована жива вакцина, що забезпечує захист проти прогресуючої інфекції. Вакцинацію рекомендовано починати у котів віком від 8–12 тижнів із ревакцинацією через 3–4 тижні та подальшою щорічною бустерною імунізацією для тварин групи ризику. Основними обмеженнями вакцини є те, що вона не забезпечує абсолютного захисту у вже інфікованих котів і не гарантує повної профілактики при масивному вірусному навантаженні, також вакцина не впливає на перебіг уже наявної латентної або регресивної інфекції.

Отже, результати проведеного ретроспективного дослідження підтверджують, що вірусна лейкемія котів реєструється у регіоні, з питомою часткою підтверджених випадків близько 6,1% від усіх інфекційних хвороб котів. Встановлено, що найбільш уразливими до інфекції є коти віком до 6 років, з вільним вигулом, контактами із безпритульними тваринами, особливу загрозу становлять коти, врятовані з вулиці та утримувані у притулках до моменту адопції. Використання швидких імунохроматографічних тестів є ефективним для первинного скринінгу, однак для встановлення остаточного діагнозу необхідне доповнення молекулярною діагностикою (ПЛР). Профілактика ВЛК повинна базуватися на регулярному скринінгу, можливої вакцинації тварин із груп ризику вакциною Purevax FeLV®, із урахуванням її обмежень щодо вже інфікованих тварин та тварин із латентною інфекцією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hofmann-Lehmann R., Hartmann K. Feline leukaemia virus infection: A practical approach to diagnosis. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 2020. Vol. 22. P. 831–846. DOI: 10.1177/1098612X20941785.
2. Greene C.E. Feline leukemia virus. In: Greene C.E. (Ed.). *Infectious Diseases of the Dog and Cat*. 5th ed. Elsevier; 2012. P. 108–135.
3. Довгенко В.В., Чекалін І.Ю., Наумчук В.С., Савченко М.О., Царенко Т.М. Поширення та діагностика ретровірусних інфекцій котів. *Науковий вісник ветеринарної медицини*. 2022. № 1. С. 43–53. DOI: 10.33245/2310-4902-2022-173-1-43-53.

УДК 636.09:614.21/.47:616.98-036.22:578.824.11

РОМАНОВА Ю.І., магістрант
Науковий керівник – ЦАРЕНКО Т.М., канд. вет. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

**ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИРАБІЧНИХ ЗАХОДІВ РАЙОННОЮ ДЕРЖАВНОЮ ЛІКАРНЕЮ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ**

Сказ залишається серйозною епізоотичною та епідемічною загрозою в Україні та, зокрема, у Київській

області. Вірус активно циркулює серед домашніх і диких тварин, зокрема котів і червоних лисиць. У Бориспільському районі у 2020–2025 роках зафіксовані окремі випадки сказу, що свідчить про розвиток епізоотичного процесу. Важливу роль у контролі епізоотії відіграє діяльність районної державної ветеринарної лікарні. Підхід «Єдиного Здоров'я» є важливим для ефективної профілактики та стримування поширення сказу. Комплексна міжгалузева взаємодія залишається основою протиепізоотичних заходів.

Ключові слова: Єдине Здоров'я, вакцинація, сказ, епізоотичний нагляд.

Сказ залишається однією з найбільш небезпечних зоонозних інфекцій у світі, оскільки після появи клінічних ознак захворювання смертність серед людей та тварин сягає 100%. Для України ця проблема є особливо гострою: протягом останніх десяти років зафіксовано більше 20 летальних випадків сказу серед людей, серед яких у 2024 році зареєстровано 3 смерті, а станом на квітень 2025 року вже підтверджено ще 2 летальні випадки [1, 2].

На відміну від більшості країн Європейського Союзу, Україна досі залишається ендемічною територією для сказу. Вірус активно циркулює серед диких і домашніх тварин. Основним природним резервуаром збудника на сьогодні є червона лисиця (*Vulpes vulpes*), яка підтримує циркуляцію вірусу у дикій природі. Додаткову загрозу становлять бродячі собаки та коти, які часто стають джерелом інфекції для людей. Важливо також враховувати, що повномасштабна агресія росії на території України з 2022 року ускладнила системний контроль над епізоотичною ситуацією, знизилася обсяги вакцинації, порушилася система моніторингу, зросла кількість безпритульних тварин, відбулося збільшення популяції лисиць та інших диких м'ясоїдних [3].

У цих умовах критично важливим стає використання можливостей підходу "Єдиного Здоров'я" (*One Health*), що об'єднує ветеринарні, медичні та екологічні сектори для комплексного контролю та профілактики сказу. Підхід "Єдиного Здоров'я" наголошує на зв'язку між здоров'ям людей, тварин і довкілля та передбачає, що ефективна боротьба зі сказом неможлива без міжгалузевої співпраці [2].

У 2020–2024 роках у Київській області спостерігалася активна циркуляція вірусу сказу серед котів, собак і червоних лисиць. У 2020 році встановлено, що 77% домашніх тварин, у яких лабораторно підтверджено діагноз сказу, не були вакциновані, що свідчить про низький рівень профілактичних щеплень серед домашніх улюбленців, що значно підвищує ризик передачі інфекції. У 2021 році в Київській області зареєстровано 66 випадків сказу серед тварин, із яких 24 випадки припадали на котів (у тому числі 11 безпритульних) і 23 – на собак. Водночас рівень вакцинації залишався недостатнім для забезпечення належного контролю над поширенням інфекції. У 2022 році було підтверджено 38 випадків сказу серед тварин у Київській області, а у 2024 році лише за перші вісім місяців було зареєстровано 1781 випадок покусів тваринами і 19 підтверджених випадків сказу серед тварин, що свідчить про збереження високого епізоотичного ризику в регіоні.

На території Бориспільського району Київської області протягом 2020–2025 років фіксувалися окремі випадки захворювання тварин на сказу, так у липні 2020 року випадок сказу був зареєстрований у домашнього kota в місті Бориспіль. Унаслідок цього були запроваджені карантинні обмеження в межах міста та сусіднього села Іванків. Також у тому ж році сказу діагностовано у безпритульного kota на території району, а навесні 2021 року – у лисиці в селі Пологи-Вергуни, де інфікована тварина покусала місцеву мешканку, що викликало необхідність проведення екстреної вакцинації домашніх тварин у прилеглих населених пунктах та активізації профілактичних заходів. У 2022 році у Київській області загалом було зафіксовано 38 випадків сказу серед тварин, в тому числі один у Бориспільському районі. У травні 2024 року новий випадок сказу зафіксували в селі Глибоке Бориспільського району. Найбільше залученими до епізоотичного процесу сказу у Бориспільському районі залишаються коти (у тому числі безпритульні) та червоні лисиці.

Організація профілактичних і протиепізоотичних заходів проти сказу на районному

рівні значною мірою залежить від діяльності районних державних лікарень ветеринарної медицини. Прикладом такої роботи є діяльність Бориспільської районної лікарні ветеринарної медицини Київської області. Основним завданням лікарні є постійний епізоотичний моніторинг на території району, який передбачає прийом повідомлень про підозрілі випадки захворювання, організацію відбору патологічного матеріалу (зразків мозкової тканини) від тварин та направлення його до акредитованих лабораторій для лабораторного підтвердження діагнозу сказу.

У разі виявлення позитивного результату Бориспільська районна лікарня ветеринарної медицини здійснює комплекс заходів: запроваджує карантинні обмеження на території виявлення захворювання, проводить епізоотичне розслідування для встановлення джерела зараження та потенційних шляхів поширення інфекції, організовує екстрену вакцинацію домашніх тварин у зоні загрози, а також проводить вилов і обстеження безпритульних тварин.

Важливою складовою діяльності лікарні є інформування населення про ситуацію щодо сказу, профілактичні заходи та необхідність щорічної вакцинації домашніх тварин. Крім того, лікарня забезпечує координацію з медичними закладами для своєчасного направлення людей, які постраждали від укусів підозрілих тварин, на постконтактну профілактику.

В умовах війни та зростання кількості безпритульних тварин у Київській області роль районної лікарні ветеринарної медицини суттєво зростає. Бориспільська районна лікарня ветеринарної медицини не лише виконує епізоотичні заходи, але й виступає координаційним центром у боротьбі зі сказом, забезпечуючи оперативну взаємодію між ветеринарною службою, органами місцевої влади та закладами охорони здоров'я на принципах концепції «Єдине Здоров'я».

З ветеринарної точки зору основним завданням є забезпечення системної вакцинації домашніх тварин, передусім собак і котів, а також контроль за чисельністю диких м'ясоїдних тварин, які є природними резервуарами вірусу, зокрема червоних лисиць та їх пероральна вакцинація. Такі заходи дозволяють обмежити циркуляцію патогену серед тварин і запобігти його передачі людині.

Медичний аспект реалізації підходу «Єдиного Здоров'я» це переважно постконтактна профілактика у людей, які зазнали укусів або іншого небезпечного контакту з потенційно інфікованими тваринами. Це передбачає не лише швидке введення антирабічної вакцини та імуноглобуліну, а й комплексну епідеміологічну оцінку ризиків у співпраці із ветслужбою.

Екологічний компонент концепції передбачає контроль популяції диких та безпритульних тварин, як одного з головних джерел поширення вірусу серед людей і домашніх тварин, збереження екологічного балансу в природних біоценозах.

Підхід "Єдиного Здоров'я" є фундаментальним для контролю сказу, оскільки профілактичні заходи мають здійснюватися одночасно у всіх взаємопов'язаних сферах – серед людей, тварин і в довкіллі. Лише комплексна мультисекторальна стратегія дозволяє ефективно розривати епідеміологічний ланцюг передачі вірусу та зменшувати ризики для громадського здоров'я.

Отже, ситуація зі сказом у Бориспільському районі та в Київській області свідчить про збереження високого епізоотичного ризику, що потребує системного підходу до профілактики. Ефективний контроль сказу можливий лише за умови інтегрованої взаємодії ветеринарних, медичних та екологічних служб із одночасним посиленням моніторингу, вакцинації тварин і підвищення обізнаності населення. Заходи організовані і впроваджені Бориспільською районною лікарнею ветеринарної медицини є важливим елементом профілактики та контролю сказу на території району.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Makovska I. F., Krupinina T. M., Nedosekov V. V., Tsarenko T. M., et al. Current issues and gaps in the implementation of rabies prevention in Ukraine in recent decades. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2021. Vol. 12, No. 2. P. 251–259. DOI: 10.15421/022134.

2. Rudoi O., Drozhzhe Z., Chechet O., Ukhovskiy V., Kovalenko V. Spread of rabies in the Kyiv Oblast during 2020–2022. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26, No. 8. P. 117–126. DOI: 10.48077/scihor8.2023.117.

3. Cobby T. R., Eisler M. C. Risk of rabies reintroduction into the European Union as a result of the Russo-Ukrainian war: A quantitative disease risk analysis. *Zoonoses and Public Health*. 2024. Vol. 71. P. 515–525. DOI: 10.1111/zph.13135.

УДК:619:616.98

ЯКУБЧИК А.С., здобувач вищої освіти

Науковий керівник – **ДОВГАЛЬ О.В.**, канд вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ НА СВИНОКОМПЛЕКСІ

Біобезпека у свинарстві відіграє вирішальну роль у забезпеченні здоров'я тварин шляхом дотримання принципів зовнішньої та внутрішньої біобезпеки. Важливим аспектом запобігання інфекційним захворюванням є проведення специфічної профілактики із застосуванням сучасних вакцин. Ефективність вакцинаційних програм можна підвищити завдяки пріоритизації загроз і аналізу ризиків.

Ключові слова: біобезпека, біозахист, колібактеріоз, аналіз ризиків, дезінфекція, гігієна і санітарія.

Забезпечення проведення профілактичних заходів щодо інфекційних захворювань свиней займає вирішальне місце у питанні добробуту тварин та економічної ефективності господарств. Також посідає ключове місце під час забезпечення високого рівня безпечності харчових продуктів і громадського здоров'я, зокрема коли йде мова про ряд зоонозних збудників. До біозахисту зараховують ряд аспектів, які запобігають проникненню та розповсюдженню патогенів серед поголів'я. Останніми роками усвідомлення значущості здоров'я тварин та його взаємозв'язку з біобезпекою зросло через появу та повторний розвиток у тваринництві низки важкоконтрольованих захворювань. Це особливо помітно у свинарстві, що підтверджують нещодавні спалахи таких захворювань, як африканська чума свиней та епідемічна діарея свиней. Інколи, зокрема коли йдеться про вірус грипу А, збудниками, які уражають тварин, може бути спричинена пандемія. За допомогою біозахисних заходів, які впроваджуються протягом усіх етапів виробничого процесу, можна мінімізувати ризик занесення нових патогенів на територію господарства, а також їх поширення на всій території. проте можливість реалізувати стійкі програми біозахисту, з необхідністю їх постійного удосконалення, і досі є викликом для великої кількості свиноферм [1,3].

Біобезпека — це комплекс заходів, які спрямовані на те, щоб зменшити ризик занесення збудників захворювань на ферму (зовнішня біобезпека) та їх подальшого розповсюдження у межах господарства (внутрішня біобезпека). Основна мета полягає в тому, щоб попередити передачу інфекцій як між фермами, так і всередині них. Для цього необхідно розуміти епідеміологію захворювань, впроваджувати ефективні заходи навіть за наявності прогалин у знаннях щодо певної інфекції. Для розробки дієвої програми біобезпеки у ветеринарних фахівців мають бути знання щодо механізмів поширення хвороб, оцінювати ризики їх занесення, визначати найефективніші методи контролю, а також аналізувати рівень біобезпеки та вживати необхідні заходи для його покращення [2,4].

На фермі необхідно приділяти увагу як зовнішнім, так і внутрішнім заходам біозахисту, спрямованим на зниження ризиків у свинарстві. Важливо враховувати взаємозв'язок цих заходів з епідеміологією основних захворювань, а також використовувати доступні системи для аналізу ризиків та оцінки рівня біозахисту. Крім того, слід зважати на фактори, які мають прямий вплив на ефективність впровадження плану біозахисту на свинофермі[3].